

דם המכבים האדום Helichrysum sanguineum - אייר תשע"ו

כתבה: ערגה אלוני

דם-המכבים האדום *Helichrysum sanguineum* הינו צמח עשבוני רב-שנתי ממשפחת המורכבים (תת משפחת הצינוריים) הגדל בבתות ובחורשים בחבל הים תיכוני ועל סלעי כורכר במישור החוף.

השם המדעי של הסוג *Helichrysum* נגזר מהמילים היווניות *helisso* ו *chrysos* שפירוש זהוב כשמש, שם זה ניתן לסוג על פי מראהו של אחד מהמינים הראשונים שתוארו בסוג זה. שם הסוג דם-המכבים מקורו באגדה שבכל מקום שבו נפלה טיפת דם של המכבים גדל הצמח. השם המדעי של המין *sanguineum* פרושו אדום-כדם והוא ניתן למין על שם צבע חפי התפרחות האדומים. שמו העברי של המין ניתן גם הוא על שם החפים האדומים וכן כדי להבדילו ממינים אחרים בסוג שבדרך כלל צבע החפים שלהם צהוב או זהוב.

דם המכבים האדום בשיא פריחה. ניתן לראות קרקפות בניצנים שצבען אדום לגמרי, קרקפות בפריחה שבהם בולטים המאבקים הזהובים, וקרקפות שסיימו לפרוח ובראשם הפרחים השחורים הנבולים.
מימין - צילם: שיר ורד ©; משמאל - צילמה: ערגה אלוני ©

בסוג דם-המכבים כ 600 מינים, רובם רב שנתיים. בארץ גדל מין יחיד בסוג, **דם-המכבים האדום**. בחרמון נמצא בעבר מין נוסף

Helichrysum pallasii, מין זה "זכה" לקבל כמה שמות עבריים במגדירים ובמאמרים כמו: **דם-המכבים פלסי, דם-המכבים זהוב ודם-המכבים ההררי**. למין זה חפי קרקפת זהובים.

חפי התפרחת בכל מיני הסוג שומרים על צבעם גם בהתייבשות התפרחת ונקראים צמחי אלמוות. תכונה זו ביחד עם צבע הפרחים האדום ומועד פריחתו העיקרי של המין היו הסיבות שצמח זה נבחר להיות סמל ביום הזכרון ומופיע במדבקה המחולקת לתלמידי בתי הספר ביום זה. הצמח אף הונצח בבול שהונפק לקראת יום הזכרון מספר שנים לאחר קום המדינה.

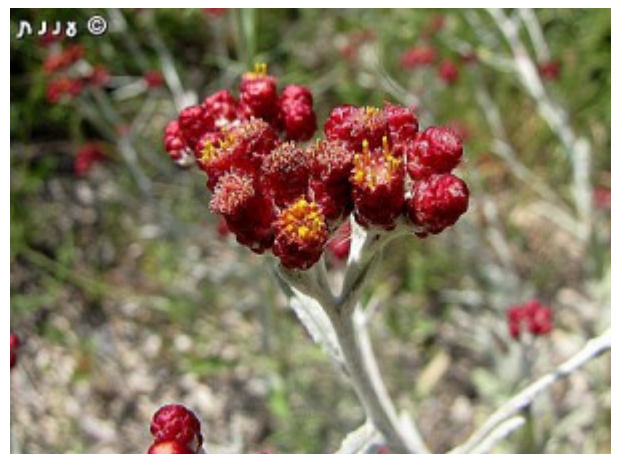
דם המכבים האדום - סמל ביום הזכרון. צילמה: יעל אורגד ©

דם-המכבים האדום הוא צמח עשבוני רב שנתי, שכל חלקיו העליונים מתייבשים בקיץ, אך השורשים מכילים ניצני התחדשות מהם בוקעת שושנת עלים בחורף. רק לקראת האביב עולה הגבעול הזקוף. מבין עלי השושנת. עלי השושנת ועלי הגבעול אזמלניים ותמימים עלי השושנת מאורכים. הגבעולים והעלים מכוסים שערות לבדניות העלים על הגבעול חסרי פטוטרת. אורך הגבעול כחצי מטר והוא מסתעף בחלקו העליון.

דם המכבים האדום - מראה כללי, העלים לבדניים. צילמה: יעל אורגד ©

דם-המכבים האדום פורח בחודשים אפריל מאי. בראש הענפים העליונים מתפתחות מספר קרקפות פרחים קטנות שקוטרן כחצי ס"מ, הקרקפות הזעירות והרבות משוות לצמח הפורח מראה של סוכך. הקרקפות עטופות בחפיות רבות ורעופות שצבען אדום בדרך כלל. וכמו כל מיני הסוג צבע החפיות נשמר אף לאחר התיבשות הצמח. בתוך הקרקפת ישנם פרחים צינוריים רבים, מהם בולטים כלפי מעלה רק המאבקים הצהובים. הזרעונים קטנים (כ-1 מ"מ) וצורתם גלילית, בראש הזרעונים ישנה ציצית לא מנוצה.

דם המכבים האדום
מימין - הקרקפות ערוכות כסוכך; משמאל - בעת הפצת הזרעונים. צילמה: יעל אורגד ©

לעיתים ניתן למצוא פרטי "אלבינו" שצבע החפים שלהם לבן קרם או צהוב. ביער בלפוריה שבו ישנה אוכלוסייה גדולה של המין נמצאים גם פרטי אלבינו זהובים. תכונת האלמוות של החפים הופכת את הצמח כיעד לעסקים שונים ובמיוחד לשזירת זרי

פרחים. כדי למנוע את הכחדת המין עקב שימוש מסחרי הוכרז המין כצמח מוגן.
דם-המכבים האדום אנדמי ללבנט.

דם המכבים האדום

מימין - פרט רגיל ופרט אלבינו ביער בלפוריה; משמאל - פרט אלבינו (יער בלפוריה). צילם: שיר ורד ©

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: אלוני א 2016 דם המכבים האדום *Helichrysum sanguineum* - אייר תשע"ו,
צמח החודש העברי, כתב-עת "כלנית" מספר 3.

[דם המכבים האדום *Helichrysum sanguineum* - אייר תשע"ו](#)